

”Lapset hyötyvät ja me muut ymmärretään lasta paremmin”

Olen saanut olla mukana kahden vuoden ajan SISUKAS-tiimin kanssa ja muiden tahojen kanssa yhteistyössä kehittämässä sijoitettujen lasten koulunkäyntiä.

Miten paljon asioita onkaan tapahtunut, miten paljon tunteita herännyt ja miten paljon ymmärrys lisääntynyt itse kullakin! Kun katselen taaksepäin, päällimmäisenä itsellä on ilo, kiitollisuus ja oivaltaminen. Voin hankkeessa mukana olevien sosiaalityöntekijöiden tavoin todeta:

”nyt ymmärrän, kuinka tärkeä asia koulunkäynti lapselle on”.

Sosiaalityöntekijän keskeinen rooli

Sijoitetun lapsen koulunkäyntiin liittyvistä asioista vastaa viime kädessä aina lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, vaikka hän ei olekaan lapsen arjessa mukana. Sosiaalityöntekijä huolehtii siitä, että lapsi saa tarvitsemansa tuen ja palvelut. Tätä varten hän tarvitsee avukseen ja ympärilleen muita toimijoita, jotka ovat eri tavoin mukana lapsen elämässä.

SISUKAS-hankkeen yhtenä tavoitteena on ollut lapsen elämässä mukana olevien aikuisten yhteistyön tiivistäminen. Sijaisvanhempien ja opettajien kertoman mukaan jo se, että sosiaalityöntekijä tulee rinnalle pohtimaan lapsen asioita helpottaa myös omaa tehtävää. Sosiaalityöntekijällä on tieto, miten lain mukaan tulee toimia esimerkiksi silloin, kun koulussa tehdään kauaskantoisia ratkaisuja lapsen elämää

ajatellen.

”Verkostopalaverit ovat koulussa tärkeitä, myös oman työn kannalta. Kouluun on tullut ymmärrystä lapsen tilanteesta ja sijaisvanhemmat ovat saaneet ”vinkkejä”, millä helpottaa lapsen tilannetta.”

Koulu tarvitsee opetuksen kannalta välttämättömät tiedot lapsesta

Koulun ei tarvitse tietää esimerkiksi lapsen huostaanottoon ja sijoitukseen johtaneita syitä. Jotta opetus ja koulunkäynti pystytään järjestämään niin hyvin kuin mahdollista, on koululle kuitenkin annettava välttämättömät tiedot lapsesta itsestään ja hänen elämästään. Tieto huostaanotosta on koululle välttämätön, sillä sijoitettujen lasten koulunkäyntiin liittyy tiettyä lainsäädäntöä, joka tulee ottaa huomioon.

Huoltajuus säilyy huostaanoton jälkeenkin lapsen biologisilla vanhemmillä. Heillä on oikeus saada tietoa lapsensa koulunkäynnistä sekä olla osallisena siinä mahdollisuuksiensa mukaan. Sosiaalityöntekijällä on lastensuojelulaissa säädetty yhteistyövelvoite huoltajiin päin. Näin vanhemmat saavat tarvittavat tiedot ja voivat olla lapsen tukena koulunkäynnissä.

Sijaisvanhemmalla on erittäin keskeinen rooli lapsen koulunkäynnissä. Sijaisvanhempä vastaa lapsen arjen sujumisesta ja käytännössä huolehtii esimerkiksi kouluyhteistyöstä.

Roolien selkiyttäminen lapsen verkostossa

Osana SISUKAS-toimintamallia olemme hankkeessa mukana olevien sosiaalityöntekijöiden kanssa pohtineet ja jämäköittäneet erityisesti sitä nivelvaihetta, jossa sijoitettu lapsi aloittaa koulunkäynnin tai vaihtaa koulua. Tässä alkuvaiheessa sosiaalityön-

tekijä on yhteydessä kouluun ja kutsuu tapaamiseen lapsen ja hänen verkostonsa. Tapaamisessa jokainen verkostoon kuuluva saa itse kertoa omasta roolistaan ja sovitaan vastuista ja tehtävänjaosta. Yksilöllisesti jokaisen lapsen kohdalla mietitään, mitä tutkimuksia lapselle on perusteltua tehdä, millä aikataululla ja miten lasta jatkossa seurataan. Erityisen tärkeää on tuoda esiin lapsen vahvuuksia ja kuulla lasta itseään. Lapsi saa itse kertoa siitä, missä hän kokee pärjäävänsä hyvin ja missä koulunkäyntiinsä liittyvissä asioissa hän mahdollisesti toivoisi saavansa apua. Kun lapsen koulunaloituksen tai koulunvaihdon alkuvaihe hoidetaan huolellisesti, helpottuu kaikkien toiminta jatkossa.

”Lapsi on saanut tarvitsemaansa apua ja tukea koulunkäyntiin, ”piilossa” olleet haasteet koulunkäynnissä ovat tulleet esille. Lapsen itsetunto on vahvistunut. Lapsi on saanut paljon myönteistä palautetta ja toisaalta korjaavia kokemuksia. Sisukkaalla avulla lapsi on päässyt tutkimuksiin ja on löydetty diagnoosi, minkä avulla lapsi saa nyt oikeanlaisen tuen.”

Lasten vahvuuksien esiin nostaminen tärkeää

Sijoitetut lapset eivät ole mikään yhtenäinen ryhmä, vaan kaikki lapset ovat omanlaisiaan. Heillä on paljon vahvuuksia, ja suurimmalla osalla koulu sujuu hyvin ilman erityisempää tuen tarvetta. Toisaalta on hyvä pitää mielessä, että jotkut oppimisvaikeudet saattavat ilmetä vasta ylemmillä luokilla. Aina ei kuitenkaan tarvitse olla isoja ongelmia, jotta voidaan yhdessä kokoontua. Vielä tärkeämpää on lapsen saada kuulla palautetta silloin, kun asiat sujuvat. Oli koskettavaa kuulla, kuinka erään oppilaan palaverissa kiireinen opettaja totesi: *”Minä etukäteen ajattelin, että*

miten tästä työstä riittää puhuttavaa koko tunniksi. Tosi mukavaa on nyt ollut keskustella siitä, miten hyvin lapsella asiat sujuvat ja itse tajuta, kuinka on osaltaan saanut olla mukana vahvistamassa lasta.” Erään toisen lapsen oppimissuunnitelmapalaverissa yhdessä todettiin, että eikö ole mukava säännöllisesti kokoontua yhteen kehuaan lasta sekä jakamaan yhdessä lapsen kanssa positiivinen palaute.

Yhteistyössä on voimaa

On ollut ihana nähdä, kuinka hankkeessa mukana olevien lasten hyvinvointi on lisääntynyt. Tämä tuskin olisi ollut mahdollista ilman yhdessä tekemistä. Kehittämistyötä ei voi tehdä yksin, ja olen sosiaalityöntekijänä saanut oppia valtavasti uusia asioita eri ihmisiltä ja eri tavoista tehdä työtä. Matkan varrella on ollut voimaannuttavaa nähdä, kuinka innokkaasti sosiaalityöntekijät, koulun väki ja sijais-

vanhemmat ovat osaltaan olleet mukana kehittämistyössä. Tavoitteena jatkossa on, että kouluikäisen lapsen siirtyessä sijaishuoltoon sosiaalityöntekijä muistaisi heti alkuvaiheessa olla yhteydessä kouluun ja sopia yhteisestä tapaamisesta. Jokaisen tahon on myös tärkeää osaltaan huolehtia siitä, että lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on ajan tasalla lapsen tilanteesta.

”Sisukkaasta on hyötynyt sijaisvanhemmat, sos.tt, koulu... jne, mutta kaikista eniten hankkeesta on hyötynyt lapsi!! Todella tärkeää työtä ja toiveena, että malli saadaan sisään lastensuojelun/sijaishuollon rakenteisiin.” ■

*Teksti: Johanna Liukkonen
Kuva: Christine Väliavaara
SISUKAS-projekti, Pesäpuu ry*

Kursivoidut sitaatit ovat hankkeessa mukana olleiden sosiaalityöntekijöiden kommentteja.

Seminaari

Koulu turvapaikkana?

- oppilaan psyykkistä hyvinvointia edistämässä

To 5.11.2015 klo 9.30-16.00

JAMK, Dynamon auditorio,
Piippukatu 2, Jyväskylä

Ilmoittautuminen
5.10.2015 mennessä
[www.pesapuu.fi/
kouluturvapaikkana](http://www.pesapuu.fi/kouluturvapaikkana)